

107

Petrichevich Horváth Lázár

“Zsidó menyekző”

1847

Petrichevich Horváth Lázár (1807–1851), “Zsidó menyekző”, *Honderű. Szépirodalmi és divatlap*, 5, II, no. 17 (Buda: Egyetemi Nyomda, 1847. őszhó * 26), pp. 335–336

Ú j a b b k i a d á s o k :

Zsoldos Jenő, *Magyar irodalom és zsidóság (Költői és prózai szemelvények)* (Az Országos Izr. Tanítóegyesület kiadványai, 3) (Budapest: Országos Izraelita Tanítóegyesület, 1943), p. 166–167

Szalai Anna, szerk., *Házalók, árendások, kocsmárosok, uzsorások. Zsidóábrázolás a reformkori prózában* (Budapest: Osiris Kiadó, 2002), pp. 379–381

I r o d a l o m :

Zsidó Budapest: Emlékek, szertartások, történelem, pp. 213–214

Jewish Budapest: Monuments, Rites, History (Budapest: Central European University Press, 1999), pp. 153–154

Napokban egypár előkelő pesti izraelita család menyekzőre hívott. Az imaház tele volt. Kettős érdemjellel díszített egyházi megelőző udvariassággal vezetett be a legelső padba, melyben mindnyájan keresztények, s mint én, vendégek ültenek. Emelvényen, mit farostélyzat korlátoz, félkörben áll vala előttünk a dalnokkar, melyet fekete, bő talárokba öltözött, vigyorgó figyermek s az egyes hangokat éneklő férfiak – mindnyájan egyforma fekete barettel – képeztek. Köztük állt a hasonló öltöny és fővegen kívül még egy ezüsthímű folyárral is díszített földalnok – magas homlok-, görbedt orr- és élénken barna szemével tökéletes típusa az egykori Leviták levitájának. Jobbról (ez emelvénytől) ültek a férfiak, túl pedig a nőrokonok s ismerők. Fejem fölött a legérdekes fiatal arcok mosolyogtak le, színes kalapok- és feltűnő nyakkendőkkel tarkázva el a végigfutó karzatot. A zsidó, mint minden keleti nép, kirekeszti áhítatosságaiból a nőnemet, s csak láthatatlanul és elkülönözve túri el őt templomában.

Az óra jött, s íme, a főajtó magas szárnyain tódul be a násznép. Férfiak külön, külön a nők. Köztük a menyasszony, mint libánoni cédrus, tűnik ki deli természetével, szellői alakjával. Nehéz selyemhabos díszruha – ártatlanság színében – ömlik el az arányteljes tagokon, dús hajzatáról drága fátyol titkolja a hósín váll és gyönyörű kar márványát, míg a ritka szépségű angyalfőt egyszerű, fehér koszorú, mellét pedig havas bimbócsokor ékíti. És a szem, mely oly lángoló, oly szellemdús, oly nedélyes! Csak Júda szüzeit illeti e szemvarázs, mely így olvad és olvaszthat kény szerint. Örökségük nyújtá ezt nekik Jehova átkokért, miket kétezer éve hogy viselni bírnak.

Szívemelő diapasonokban emeli föl harmoniadús énekét az ifjú kar, mit a földalnok művészi hanggörgéi (Tonrouladen) s mély érzetű előadása váltogat. Előttük aranydús hímzetű bíborfüggönyök mögött rejlik a frigy szekrénye, fölöttük

Mózes táblája öröködi meg a szent küszöb héber felirata, mely az Istent mindenkor és mindenhol jelenzi.¹

Most a nősülő pár és szülők lépnek elő, egy tisztos főpap, a legtisztább morált zengve ékes ajkain, hathatós szavakkal adja elő a házaselet kötelességeit, örömeit és terheit; megkérdi őket, szeretik-e egymást tartósan és híven, s egy hangos, de egyszerű igenlés után kicserélve köztük a gyűrűket, patriarkai tisztét bevégzé.

A napsugárok legfénylőbbjei lopóztak be a rotonda ablakán, máguszi fényt lövellve az áhítatos jelenetre, s a lélek – mely e percben egy közös atyához magasult – túlvilági szárnyra kelt.

(...)

És e népet annyi század átka nyomja. Vérig üldöztettet hajdan, mint sebhedt vadat, sötét barlang fogadta menhelyül. S még ma is – midőn világul mindenütt – erkölcsi rabszíjra fűzi őt a türelenség. Annyi kitartás, eredeti erő, annyi szellemsúly és műképesség, s ezekhez rabiga!

Panaszra keltek ellenük, önzők-, fukarok- és kincsszomjasoknak nevezitek őket, az üzérkedő népet, pedig a terhes vád tenfejetekre nő, kik mesterembert, polgárt, tisztviselőt és katonát nem engedtek előle válni, részint embertelen institutiótok, részint pedig pulyáskodó előítéletek rabjai magatok. Sírva panaszkodott minap egy szegény anya, kit hét gyermekkel vert meg a végzet: “Lakatosságra akartam taníttatni – zokogá ő – a nagyobbikat, a lakatoscéh be nem veszi szegényt. Posztófestőt akartam csinálni a másikból, súlyos büntetés éri a mestert, ki zsidót fogad műhelyébe. Katonaságra vágyik a harmadik, sohase lesz belőle tiszt, szegényből. Így kell nézmem sebhedt szívvel, miként fejlik ki napról napra zsenge szívükben az üzérkedés bünragálya, élesztve és istápolva azok által, miket a családi kör meg a hozzátartozók árva tűzhelyénél tanulgat a boldogtalan. Ah, uram! a zsidó sorsa rettenetes!!!

Hadd el, jó asszony, ne sírd ki anyai szemed világát – mondék neki némi vigaszul –, bízzál istenben, kegyelmes fejedelmünk s a hon atyáiban. Felvirrad még Izrael fölött is a pásztorok csillaga, földeríti sugárával a sötétség útjait. Feltámadt már egeteken a világító lángoszlop, mely vezetni fogja népedet az ígélet földjébe.

És miként Rachel, ki hegyet-völgyet fölzaklatott, s keresve magzatit sírt és jajgatott, mert nincsenek, akképp jajgatott és siránkozott e szegény zsidó nő gyermekei fölött, mert vannak!

(...)

¹ Jelenezni: mondani, hirdetni, jelölni vagy állítani, hogy jelen van. P. G. L.